

แนวทางการพัฒนารูปแบบนโยบายด้านการ สาธารณสุขเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น โดยเน้นกระบวนการป้องกันจากกลุ่มต้นทางในเพศชาย ของสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดร้อยเอ็ด

The guideline for public health policy for preventing teenage pregnancy by the male's preventive process: the case of the higher education institution in Roi Et province

ชนาใจ หมั่นไธสง* และ นภัสภรณ์ ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม**

(Chanajai Muenthaisong and

Napasporn Phavaputanont Na Mahasarakham)

ได้รับบทความ: 10 กันยายน 2563

ปรับปรุงแก้ไข: 10 มีนาคม 2564

ตอบรับตีพิมพ์: 15 มีนาคม 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบนโยบายด้านการสาธารณสุขเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่นโดยเน้นกระบวนการป้องกันจากกลุ่มต้นทางในเพศชายผู้ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดร้อยเอ็ด การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งประกอบด้วย

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อีเมล: chanajaim@gmail.com

Assistant Professor, Ph.D., Department of Public Administration, Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University, Thailand. Email: chanajaim@gmail.com

** อาจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อีเมล: organn.api@gmail.com

Lecturer, Department of Public Administration, Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University, Thailand. Email: organn.api@gmail.com

กลุ่มผู้ปกครอง ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย ที่เลี้ยงดูวัยรุ่น กลุ่มพ่อแม่ ที่เลี้ยงดูวัยรุ่น กลุ่มวัยรุ่นที่เคยมีเพศสัมพันธ์ทั้งหญิงและชาย รวมทั้งกลุ่มหญิงวัยรุ่นที่เคยตั้งครรภ์ และวัยรุ่นชายที่ทำให้วัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านเพศศึกษา จำนวนรวม 17 คน เก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2560 - กรกฎาคม พ.ศ. 2561 เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า แนวทางสำหรับวัยรุ่นเพศชายเพื่อการป้องกันการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น ประกอบด้วย (1) การให้ความรู้เรื่องเพศและการวางแผนครอบครัวและการคุมกำเนิด (2) การสนับสนุนให้นักศึกษาตระหนักถึงผลเสียหรือผลกระทบที่จะตามมา สำหรับสถาบันการศึกษา ประกอบด้วย (1) การจัดอบรมให้ความรู้ด้านทักษะชีวิต (2) การกระตุ้นหรือส่งเสริมให้วัยรุ่นให้ความสำคัญหรือมีเป้าหมายชีวิตที่กว้างไปกว่าการหมกมุ่นในเรื่องเพศ เช่น ความสำเร็จในชีวิต การวิจัยมีข้อเสนอแนะให้ทุกภาคส่วนร่วมกันสร้างค่านิยมที่เหมาะสมให้วัยรุ่นตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่ตนเองต้องทำ รวมถึงมีการส่งเสริมให้กลุ่มวัยรุ่นหญิงมีพลังในการสร้างค่านิยมในการพึ่งตนเองอันจะนำไปสู่การช่วยลดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน

คำสำคัญ: พ่อวัยรุ่น การป้องกันการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น แนวทางการพัฒนารูปแบบนโยบายด้านการสาธารณสุข

Abstract

This qualitative research aimed to study the development of the public health policy model to prevent teenage pregnancy by emphasizing the male's preventive process in the higher education institution in Roi Et province.

The individual is the level of the unit of analysis. Data collection was conducted by using an in-depth interview with seventeen key informants; include the group of parents and grandparents who took care of the teenagers, the teenagers who had experienced sexual intercourse, the groups of female teenagers who were pregnant and the teenage fathers, and the school advisors and the sex education specialist. The data were collected from November 2017 to July 2018 and be analyzed by employing the content analysis technique. The results have found that the guidelines for male adolescents for the prevention of teenage pregnancy include (1) Safe sex education for male students (2) Encouraging students to be aware of the disadvantages or consequences of having teen's sexual risk behavior. Further, the guidelines for educational institutions consist of (1) Providing the prospective training concerning sex education and the necessary life skills (2) Encouraging or supporting adolescents to focus or have a life goal and not be occupied with sex.

Finally, the study suggests that all stakeholders should create a suitable set of values for teenagers to realize their appropriate roles and responsibilities. Also, to emphasize the awareness among female adolescents to have the power to create the importance of self-sufficiency could be the very factor leading to the reduction of teen's pregnancy problems.

Keywords: Teenage fathers, Prevention of the teenage pregnancy, The guidelines for health care policy development

บทนำ

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาซึ่งมีรายได้ต่ำและมีรายได้ปานกลางทั้งจากกลุ่มประเทศแอฟริกาใต้และละตินอเมริกา เป็นต้น และเป็นเรื่องที่หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสำคัญทั้งต่างประเทศและประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การสหประชาชาติได้วางเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium development goals - MDGs) โดยกำหนดให้การลดอัตราการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่นอายุ 15 - 19 ปี เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดของเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ อัตราการเกิดของแม่วัยรุ่นทั่วโลกอายุ 15 - 19 ปี ค.ศ. 2006 - ค.ศ. 2010 อยู่ที่ 48.9 ต่อประชากรหญิงในกลุ่มอายุเดียวกัน 1,000 คน โดยพบว่าทวีปยุโรปมีค่าเฉลี่ยต่ำเพียง 23 ในขณะที่ทวีปแอฟริกามีอัตราเกิดเฉลี่ยสูงถึง 115 นอกจากนี้แล้วอัตราเกิดโดยมารดาอายุ 15 - 19 ปี ยังมีความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างกลุ่มประเทศที่มีรายได้เฉลี่ยสูงและกลุ่มประเทศที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำโดยในกลุ่มประเทศที่มีรายได้เฉลี่ยสูงมีอัตราเกิดโดยมารดาอายุ 15 - 19 ปี เฉลี่ยเพียง 20 ต่อ 1,000 ประชากรหญิงอายุ 15 - 19 ปี ในขณะที่กลุ่มประเทศที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำมีอัตราเกิด โดยมารดาอายุ 15 - 19 ปี เฉลี่ย 112 ต่อ 1,000 ประชากรหญิงอายุ 15 - 19 ปี (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์กรมอนามัย, 2555, น. 4 - 5)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก และสามารถออกจากกลุ่มประเทศผู้รับความช่วยเหลือระหว่างประเทศเข้าสู่กลุ่มประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ (South-South cooperation) ได้ในต้นทศวรรษ 1990 การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีได้เติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดดส่งผลให้ไทยสามารถที่จะจัดสรรทุนการศึกษาให้กับประเทศเพื่อนบ้านได้เป็นอย่างมาก (ชนาใจ หมื่นไธสง, 2558, น. 66) สิ่งเหล่านี้น่าที่จะเป็นภาพสะท้อนว่าไทยได้เข้าสู่ภาวะทันสมัยได้เช่นกันแต่สิ่งที่มาพร้อมกับภาวะทันสมัยคือปัญหาด้านสังคมที่ประเทศไทยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ปัญหาสังคมที่นำมาสู่การ

ตอบรับเพื่อการแก้ไขในระดับเร่งด่วนคือการตั้งครรรค์ของแม่วัยรุ่น (แม่วัยใส) ของไทยที่เกิดขึ้นและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Sukrat,B., 2014, p. 3) แม้ว่าไทยได้มีการตั้งรับโดยได้จัดตั้งแผนสุขภาพแห่งชาติในปี ค.ศ. 1997 เพื่อที่จะลดตัวเลขการตั้งครรรค์ของแม่วัยรุ่นแต่ก็ไม่อาจทำได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยพบว่า ปัญหาการตั้งครรรค์ของวัยรุ่นไทยได้เพิ่มอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเมื่อปี ค.ศ. 2000 องค์การสหประชาชาติได้ให้ทุกประเทศเข้าสู่ยุคของการพัฒนาแห่งสหัฐวรรษ โดยกำหนดให้อัตราการคลอดของวัยรุ่นอยู่ในเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัฐวรรษ ด้วยซึ่งพบว่าแม่วัยรุ่นไทยมีการตั้งครรรค์ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน (สำนักอนามัย การเจริญพันธ์ กรมอนามัย, 2555, น. 5)

การศึกษาการตั้งครรรค์ในกลุ่มแม่วัยรุ่นของไทยนักวิชาการไทยส่วนใหญ่ ให้นำหนักไปยังการศึกษาเกี่ยวกับตัวผู้หญิงเป็นหลักเรื่องของการป้องกันในหญิง การให้ความรู้ในการป้องกันเพื่อมิให้เกิดการตั้งครรรค์ก่อนวัยอันควร การชี้ภาพให้เห็นถึงปัญหาในการตั้งครรรค์ในขณะที่แม่ยังเป็นวัยรุ่นและต้องเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง การต่อสู้ต่อรองของแม่วัยรุ่น (อำไพ หมิ่นสิทธิ์, 2017, น. 2) ปัญหาด้านสุขภาพของแม่วัยรุ่น หรือแม้กระทั่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำการป้องกันและมีการรณรงค์ให้ตระหนักถึงผลเสียต่อสุขภาพการกระทบต่อคุณภาพชีวิตในอนาคตของแม่วัยรุ่นและเด็ก การรณรงค์ให้ตระหนักถึงคุณค่าสตรีหรือการนำเสนอด้านความเสมอภาคของสตรีมาใช้ แต่ก็พบว่าผลของการศึกษาเหล่านี้ไม่อาจเป็นหนทางในการแก้ไข ปัญหาได้และปัจจุบันปัญหาด้านการตั้งครรรค์ของแม่วัยรุ่นก็เป็นปัญหาใหญ่ที่รัฐบาลไทยกำลังให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาและเพศชายถือเป็น “เป็นตัวแสดง” ที่สำคัญในการที่จะลดปัญหาการตั้งครรรค์ในกลุ่มแม่วัยรุ่น

จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งและพบว่า สถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งซึ่งก่อตั้งในปี ค.ศ. 1997 ในจุดเริ่มต้นมีนักศึกษา ทั้งมหาวิทยาลัยประมาณ 200 คน การตั้งครรรค์ของกลุ่มนักศึกษาหญิงก็พบว่า เป็นจำนวนน้อย ทั้งนี้อาจเชื่อมโยงกับจำนวนนักศึกษาที่มีไม่มากเป็นทุนเดิมแต่ใน

ปัจจุบันพบว่าสถาบันอุดมศึกษาแห่งนี้มีจำนวนหลายพันคน ในบางสาขาซึ่งมีนักศึกษาเพียง 200 คน แต่ก็พบว่า มีนักศึกษาหญิงที่ตั้งครรภ์ถึง 5 คนใน 1 เทอมการศึกษา แม้ว่านโยบายกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการจะมีการรณรงค์ให้องค์ความรู้แต่ก็พบว่า การตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่นไทยยังมีอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายด้านสาธารณสุข เพื่อการป้องกันการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่นโดยต้องการศึกษาจากกลุ่มต้นทางของปัญหาคือการป้องกันในกลุ่มเพศชายในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งนี้เพื่อนำผลวิจัยมาเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเข้าสู่การกำหนดนโยบายและแนวทางป้องกันการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่นโดยเน้นกระบวนการป้องกันจากกลุ่มต้นทางในเพศชายในสถาบันการอุดมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบนโยบายด้านการสาธารณสุข เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น โดยเน้นกระบวนการป้องกันจากกลุ่มต้นทางในเพศชายสถาบันอุดมศึกษา

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบนโยบายด้านการสาธารณสุข เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น โดยเน้นกระบวนการป้องกันจากกลุ่มต้นทางในเพศชายสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสามเส้า (Triangulation) จากการศึกษาเอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในสถาบันศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้ปกครองของนักศึกษาชายหญิง วัยรุ่น ทั้งเพศชายและหญิง และอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านเพศศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 17 คน ระหว่างช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ถึง เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2561

กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดด้านเพศสภาวะ

แนวคิดด้านเพศสภาวะประกอบด้วย (1) ความหมายทั่วไป คือความหมายทางกายวิภาค คือความแตกต่างระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายตามเพศ (2) ความหมายทางสังคมวิทยาหมายถึงใช้การจำแนกทางสังคม (3) ตามความหมายในเชิงสังคมวิทยา และจิตวิทยาสังคมเพศ หมายถึง ลักษณะทางชีวภาพที่ใช้ในการแบ่งแยกกลุ่มมนุษย์ออกเป็น ผู้หญิง ผู้ชาย กะเทย (ซึ่งมีลักษณะของทั้ง 2 เพศอยู่ในคนเดียวกัน) และสถานะเพศ (Gender) ปัจจัยทางชีวภาพไม่ได้เป็นตัวกำหนด “สถานะเพศ” ความหมายของสถานะเพศ กำหนดได้จากเงื่อนไขเชิงสังคมและวัฒนธรรม ความหมายการตีความและการแสดงออกของ “สถานะเพศ” แปรผันแตกต่างกันไปตามแต่ละวัฒนธรรม และเปลี่ยนแปลงไปได้ตามเงื่อนไขของการเวลาแต่ละยุคสมัย (ซีรา ทองกระจาย, 2559, น. 6)

นอกจากนี้ปัจจัยทางสังคม เช่น ชนชั้น อายุ เชื้อชาติ และชาติพันธุ์ ยังมีส่วนให้ความหมายเฉพาะการแสดงออกและประสบการณ์ของสถานะเพศอีกด้วย สิ่งเหล่านี้สะท้อนข้อเท็จจริงที่ว่าสถานะเพศไม่อาจนำไปใช้ในความหมายเดียวกันกับเพศได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2549, น. 1 - 2) โดยองค์การอนามัยโลก (2004) ได้ให้ความหมายว่า คุณลักษณะของผู้หญิงและผู้ชายในบทบาทประกอบสร้างทางสังคม

พฤติกรรม กิจกรรม และคุณลักษณะที่ให้สังคมพิจารณาว่าเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง
ทั้งนี้ เพศสภาวะจะมีเงื่อนไขของสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจะเข้ามากำหนดใน
ช่วงเวลาหนึ่ง โดย มลฤดี ลาพิมล และคณะ (2551) ได้กล่าวถึง เพศสภาพว่าสังคม
และวัฒนธรรมมีบทบาทต่อการหล่อหลอมคนในสังคมทุกช่วงวัย โดยทำกระบวนการ
หล่อหลอมผ่านสถาบันต่าง ๆ ในสังคมในเรื่องของความคิด ความเชื่อ เกี่ยวกับ
บทบาททางเพศของแต่ละบุคคลสอดคล้องกับสำนักงานกิจการสตรี (2550)
สมพร รุ่งเรืองกลกิจ และ อิงศุภา โคตรนารา (2556) เมื่ออธิบายถึงเพศสภาวะว่า
ความเป็นหญิงความเป็นชายหรือเพศทางสังคมถูกกำหนดจากเงื่อนไขทางวัฒนธรรม
และสังคม ให้แสดงความรับผิดชอบหน้าที่บทบาทความคาดหวังภายในสังคมนั้น ๆ
โดยผ่านการอบรมสั่งสอนกระบวนการเรียนรู้ เช่น ผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว
ทำหน้าที่หารายได้เลี้ยงครอบครัวผู้หญิงเลี้ยงลูกและทำงานบ้าน เป็นต้น

ทั้งนี้ ไตรพัฒน์ วงศ์ประเสริฐสุข (2549) ได้กล่าวว่าสมมุติฐานด้าน
เพศสภาวะของสังคมวิทยาได้เริ่มขึ้นในทศวรรษ 1970 โดยความแตกต่างหญิงชาย
ล้วนแล้วแต่ผูกโยงกับสถาบันและโครงสร้างต่าง ๆ ทางสังคมวิถีชีวิตความเชื่อ
ทัศนคติ การศึกษา เป็นต้น โดยเน้นความแตกต่างเชิงโครงสร้างเป็นสิ่งที่สังคมทำให้
เกิดขึ้นผลักดันให้ชายมีอำนาจเหนือหญิง ทั้งในด้านหน้าที่การงานหรือทรัพยากร
 เป็นต้น และโครงสร้างที่ว่าได้มีส่วนต่อการสร้างความชอบธรรมโดยสามัญสำนึก
ที่จะเอาประโยชน์จากฝ่ายหญิงได้

แนวคิดนี้ ผู้วิจัยต้องการนำมาใช้เพื่อการวิเคราะห์กลุ่มผู้เป็นต้นทางที่ทำให้
เกิดการตั้งครรภ์ นั่นคือ ชุดความคิดโน้ตทัศน์ของเพศชายที่มาจากสังคมวัฒนธรรม
สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ที่ส่งผลต่อการหล่อหลอมให้เพศชายมีทัศนคติต่อ
หญิงที่ตนเองมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งไม่ป้องกันจนกระทั่งนำมาสู่การตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น
และเพื่อนำชุดความคิดที่ได้มาเป็นแนวทางเพื่อพัฒนานโยบายสาธารณสุข
เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในกลุ่มแม่วัยรุ่นต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว

สถาบันทางครอบครัวถือได้ว่าเป็นสถาบันพื้นฐานในการอบรมและขัดเกลาสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะบุตรหลานให้มีบรรทัดฐานที่ถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับในสังคม ทั้งนี้พบว่า ในปัจจุบันครอบครัวไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก ส่งผลต่อโครงสร้างทางครอบครัว เกิดครอบครัวเดี่ยว เกิดการย้ายถิ่นเพื่อไปทำงานในที่ที่ห่างไกลบ้านเกิด บุตรหลานอาจต้องอยู่กับผู้สูงวัยหรืออาจต้องใช้ชีวิตเพียงลำพังในชนบท (จิราพร ชมพิกุล และคณะ, 2552) สืบเนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานการที่วัยรุ่นมาจากครอบครัวที่แตกแยก หรือพ่อแม่ไม่อาจดูแลได้อย่างเต็มที่ ย่อมส่งผลต่อวิถีชีวิตของบุตรหลาน เขาเหล่านี้จำเป็นต้องแสวงหาบุคคลภายนอกเพื่อชดเชยความรักความอบอุ่นที่ขาดหายไป สิ่งเหล่านี้อาจส่งผลให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศที่รวดเร็ว และเกิดการตั้งครรภ์แบบไม่ตั้งใจ (รักแก้ว มีนิล, 2556)

แนวคิดนโยบายสาธารณะ

แนวคิดนโยบายสาธารณะ คือ แนวทางการดำเนินการกิจกรรมของรัฐบาล ซึ่งคำว่า แนวทางการดำเนินกิจกรรมนี้ ในทางปฏิบัติ คือ ทางเลือกที่รัฐบาลได้กำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหา บรรเทาปัญหาหรือป้องกันปัญหาระหน้าที่ของรัฐบาล ทางเลือกจะมีความชัดเจนมากเฉพาะเจาะจงมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับผู้กำหนดทางเลือกและระดับความซับซ้อนของปัญหา ส่วนคำว่า กิจกรรมของรัฐ คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อสาธารณชนมากบ้าง น้อยบ้าง แล้วแต่ลักษณะของกิจกรรม โดยกิจกรรมนี้จะควบคุมโดยองค์กรของรัฐเพื่อประโยชน์สุขของสาธารณชนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งหน่วยงานของรัฐ หมายถึง หน่วยงานระดับกระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจต่าง ๆ กองงาน และแผนกต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่เป็นฝ่ายปฏิบัติการในการกำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรมของรัฐและการไปปฏิบัตินั้นเอง (ศุภชัย ยาวะประภาส, 2557)

นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพของไทย

ในปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการวางกรอบและแนวทางในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการดำเนินงานด้านสุขภาพของประเทศ ตลอดจนทั้ง กำหนดองค์กรและการดำเนินงานให้มีความต่อเนื่องและมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายอันจะนำไปสู่เป้าหมายการเสริมสร้างสุขภาพ ซึ่งอำพลจินดาวัฒนา (2546) สะท้อนว่ากรอบแนวคิดเรื่องสุขภาพไม่ได้วางอยู่บนฐานที่ว่าเรื่องของโรคเช่นในอดีต แต่รวมไปถึงอยู่บนฐานที่ว่าด้วยเรื่องสุขภาพจะอันประกอบด้วย มิติทางกาย ทางปัญญา และทางสังคม (ซึ่งปรากฏให้เห็นอยู่ท้ายพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ 2550) กล่าวอีกนัยหนึ่ง พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มีเป้าหมายสูงสุดเพื่อการสร้างสังคม “สุขภาพะ” ซึ่งได้ใช้ยุทธศาสตร์เพื่อการเชื่อมโยงสามพลัง ได้แก่ พลังสังคม พลังปัญญา และพลังรัฐ เข้าทำงานร่วมกันภายใต้หลักการ “การสานพลัง” เพื่อประสานส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนได้ใช้เครื่องมือและกลไกต่างๆ ภายใต้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ในการขับเคลื่อนและพัฒนานโยบายสุขภาพแบบมีส่วนร่วม (จาตุรงค์ศรีสุธรรม, 2559, น. 1)

ผลการวิจัย

(1) บริบทของพ่อวัยรุ่นในอีสาน

ชีวิตพ่อวัยรุ่นในอีสาน

พ่อวัยรุ่นและแม่วัยรุ่นในภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนหนึ่งเป็นเด็กที่มาจากครอบครัวแห่งกลาง คือ อยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย เพียงลำพัง ส่วน พ่อ แม่ ไปทำงานในเมืองใหญ่และได้ส่งเงินกลับมาให้ครอบครัวในชนบทพ่อวัยรุ่นในอีสานบางคนมาจากครอบครัวชนชั้นกลางที่มีอาชีพเกษตรกรรมและยังมีอาชีพนอกฤดูกาลเกษตร วัยรุ่นชายบางคนมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่

อายุ 11 ปี จนกระทั่งเข้ามหาวิทยาลัยก็มีคนรักหญิงที่ครอบครัวทั้งสองฝ่ายรับรู้ร่วมกัน ในขณะที่บางคนวัยรุ่นชาย มอน (นามสมมุติ) เริ่มมีคนรักในช่วงมัธยมศึกษาปีที่ 4 และได้ทำวัยรุ่นหญิงท้องในช่วงที่ศึกษาอยู่ในมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 จนกระทั่งมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 วัยรุ่นหญิงได้ท้อง สำหรับพ่อวัยรุ่นและแม่วัยรุ่นคู่นี้ได้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและได้เข้ามาอาศัยอยู่กับครอบครัวของวัยรุ่นหญิง ทั้งนี้ทั้งสองคนได้แต่งงานตั้งแต่ช่วงที่ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ปัจจุบันบุตรสาวมีอายุ 3 ขวบ **ด้านการศึกษา** พ่อวัยรุ่น “มอน” มีผลการเรียนในระดับอุดมศึกษาระดับปานกลาง เมื่อได้ข้อมูลจึงพบว่า วัยรุ่นชายคนนี้ต้องเข้าสู่งานทำอาชีพเสริมและอาทิตย์ โดยมีอาชีพรับเหมาก่อสร้าง ซึ่งต้องตระเวนไปกับ ‘ตา’ ของวัยรุ่นหญิงเพื่อรับเหมาก่อสร้างในพื้นที่ข้างเคียง การที่พ่อก่อนที่ไม่เพียงพอ ซึ่งผลที่ตามมาคือทำให้วัยรุ่นชายคนนี้ไม่สามารถที่จะทุ่มเทให้การเรียนมากพอ **ด้านการดำรงชีพ** พ่อวัยรุ่นต้องทำอาชีพเสริม แต่รายได้ประจำจะมาจากผู้ปกครองของตนเอง เดือนละ 10,000 บาท ในขณะที่แม่วัยรุ่นหญิงก็จะได้รับจากผู้ปกครองของตนเอง เดือนละ 10,000 บาท แต่ครอบครัวของพ่อวัยรุ่นและแม่วัยรุ่นคู่นี้ถือว่ามี การดำรงชีพที่ไม่ลำบากมากเพราะฝ่ายญาติ พี่น้อง ของฝ่ายหญิงจะให้การดูแลและสนับสนุนในด้านที่อยู่อาศัยและการช่วยเหลือบุตรสาว ประกอบกับบริษัทพื้นที่ของชุมชนนี้จะมีความเป็นเครือข่ายสูง มีการเกื้อกูลในหมู่บ้านพี่น้อง จึงทำให้ครอบครัววัยรุ่นคู่นี้สามารถดำรงอยู่ได้

พ่อวัยรุ่นอย่างรงค์ (นามสมมุติ) เดิมเป็นวัยรุ่นที่ติดเพื่อนมาก อาศัยอยู่กับครอบครัวในอำเภอแห่งหนึ่ง และมาศึกษาต่อระดับมัธยมในอำเภอข้างเคียง เขามีความสัมพันธ์กับแฟนสาวตั้งแต่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ทั้งสองได้เลิกกันตอนขึ้นปีที่ 2 เพราะฝ่ายชายได้ลาออกไปสอบทำงานในหน่วยงานแห่งหนึ่ง วัยรุ่นชายคนนี้ สอบข้อเขียนติดแต่ตรวจร่างกายไม่ผ่านเพราะมีรอยสักขนาดใหญ่ที่แผ่นหลัง ทำให้ไม่ผ่านเข้ารอบสัมภาษณ์และเขาได้เข้ามาสอบเรียนต่อในสถาบัน

การศึกษาเดิม ทำให้มีตราภาพได้เริ่มต้นขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ในช่วงเมษายน พ.ศ. 2561 เพื่อนหญิงได้ตั้งครุฑ จากนั้นเมื่อฝ่ายหญิงตั้งครุฑและมีอายุครุฑที่มากขึ้น แม่ของฝ่ายหญิงเป็นผู้สังเกต ทำให้นักศึกษาชายคนนี้ต้องโทรศัพท์ไปเพื่อขอเจรจา และนำมาซึ่งการแต่งงาน การแต่งงานในครั้งนี้ได้ก่อให้เกิดจุดเปลี่ยนที่สำคัญของ พ่อวัยรุ่นคนนี้ **ด้านการศึกษา** พ่อวัยรุ่นคนนี้เป็นคนที่มีผลการศึกษาในระดับดี เมื่อต้องแต่งงานในขณะที่ตนเองยังไม่พร้อม ทำให้เขาต้องขอหยุดการศึกษาในระดับปริญญาตรี แม้ว่าอาจารย์ที่ปรึกษาจะให้การดูแลอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่การเสนอที่จะออกค่าเทอมให้จนสำเร็จการศึกษา แต่วัยรุ่นชายคนนี้มีแนวคิดว่าการที่จะพักการศึกษาเพื่อออกไปหาเงินเพื่อมาจุนเจือครอบครัวของตนเอง ทั้งนี้พ่อแม่ของฝ่ายชายมีความประสงค์จะให้ลูกชายศึกษาต่อให้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี **ด้านการดำรงชีพ** วัยรุ่นชายคนนี้ได้ไปทำงานเป็นคนประกอบเฟอร์นิเจอร์ที่จังหวัดระยอง และได้ไปพักอาศัยอยู่กับญาติของฝ่ายหญิง ส่วนฝ่ายหญิงเป็นคนเรียนดี มีความตั้งใจว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาจะสอบเข้ารับราชการในหน่วยงานในพื้นที่ของตนเอง แต่ตอนนี้ต้องเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง เพราะพ่อแม่ของฝ่ายหญิงต้องขายของในตลาดเช้าและตลาดใต้รุ่งของอำเภอแห่งหนึ่งในภาคอีสาน ทำให้ “เธอ” ต้องเป็นแม่ที่ต้องดูแลลูกเต็มเวลาทำให้ไม่มีโอกาสไปทำงานอย่างอื่น

(2) เจ็บใจที่ทำให้วัยรุ่นชายมีความสัมพันธ์แบบป้องกันการตั้งครุฑ

(2.1) ความไม่พร้อมทางเศรษฐกิจ

สำหรับวัยรุ่นเพศชายที่มีความสัมพันธ์แบบป้องกัน ส่วนใหญ่จะเป็นกังวลในเรื่องนี้มาก เพราะเมื่อทำวัยรุ่นหญิงตั้งครุฑ นั้นหมายถึงว่าฝ่ายชายต้องรับผิดชอบด้วยการแต่งงาน เริ่มตั้งแต่การจัดหาสินสอด ทองหมั้น แต่ในการศึกษานี้ วัยรุ่นชายที่ทำหญิงตั้งครุฑ ฝ่ายครอบครัวของหญิงได้เรียกร้องสินสอดจำนวน 500,000 บาท แต่พ่อแม่ได้ขอเจรจาโดยลดลงเหลือ 300,000 บาท สำหรับในชุมชนจะเป็นกังวลต่อการที่ลูกชายของตนไปทำหญิงวัยรุ่นท้องมาก เพราะจะเกี่ยวพันไปถึงเรื่องของกฎหมายและค่าสินไหม ค่าสินสอด ในบางครอบครัวต้องเข้าสู่

การกั๊ยมเพื่อนำมาเป็นค่าสินสอด สำหรับชายวัยรุ่นที่ทำหญิงตั้งครรรค์ หลายรายจะย้ายเข้ามาอยู่บ้านฝ่ายหญิง เพราะฝ่ายหญิงอาจมีความพร้อมมากกว่า ฐานะดีกว่า หรือพ่อ แม่ฝ่ายชายต้องย้ายถิ่นไปทำงานที่กรุงเทพฯ ทำให้ชายต้องย้ายมาอยู่บ้านฝ่ายหญิง ในสังคมขนาดเล็กบางแห่งจะรับรู้ร่วมกันทั้งหมู่บ้าน ว่าใครตั้งท้องบ้าง ฉะนั้น บางครัวเรือนจะเข้มงวดในการสอนลูกชายมากเรื่องการไปมีความสัมพันธ์แบบไม่ป้องกันเพราะเมื่อพลาดพลั้งจะทำให้ครอบครัวเดือดร้อน ตั้งแต่การหาเงินไปเป็นสินสอด ทองหมั้น จนกระทั่ง ปู่ ย่า ต้องเป็นฝ่ายเลี้ยงหลานที่เกิดมาจากความไม่พร้อมของพ่อ แม่ วัยรุ่นด้วยตนเอง “...ในความคิดของผมก็คือผมยังไม่พร้อม ผมจะป้องกันตลอดครับถ้าไปมีอะไรกับใครตอนที่ยังไม่พร้อม ผมยังตั้งตัวอะไรไม่ได้ ถ้าเกิดผมพลาดมาผมก็ไม่รู้จะเอาอะไรเลี้ยงเขาครับ ฐานะทางครอบครัวอะไรก็ยังไม่มั่นคงเลยครับ แล้วยังมีผมอายุคนด้วยครับ...” (วัยรุ่นชายสุ (นามสมมุติ), 26 มิถุนายน 2561, สัมภาษณ์).

อีกทั้งชายที่มีเพศสัมพันธ์แบบป้องกันเป็นกลุ่มคนที่ตระหนักว่า เมื่อทำใครท้องจะทำให้พ่อและแม่ของตนเองต้องเดือดร้อนส่งผลให้ตนเองอาจต้องออกจากการเรียนเพื่อไปหาเลี้ยงครอบครัว ฉะนั้น วัยรุ่นชายจะกังวลเรื่องนี้มาก แต่อย่างไรก็ดีพบว่า ในบางคน การที่ชายมีเพศสัมพันธ์แบบการป้องกันการตั้งครรรค์ อาจไม่เชื่อมโยงกับฐานะทางเศรษฐกิจโดยตรง ไม่อาจบอกได้ว่าฐานะดีหรือไม่ดีที่ให้ความสำคัญในการมีเพศสัมพันธ์แบบป้องกันการตั้งครรรค์มากกว่ากัน ส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจคือเรื่องของความรับผิดชอบส่วนบุคคลทั้งจากวัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชาย “...ความถูกต้องและการให้เกียรติเพศหญิงจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะหากเกิดการตั้งครรรค์ขึ้นมาคนที่ลำบากคือผู้หญิง ทั้งเรื่องเสียนาคต เสียนการเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดความลำบากตามมามากมาย...” (พงค์ (นามสมมุติ), อดีตพ่อวัยรุ่น), 6 ตุลาคม 2561, สัมภาษณ์)

ฐานะทางเศรษฐกิจของวัยรุ่นชายส่งผลต่อแนวคิดการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์แบบตั้งครรรค์ อีกทั้งสภาพแวดล้อมในชุมชนที่อยู่อาศัยอาจ

มีผลต่อการมีพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นหรือสังคมที่วัยรุ่นชายอาศัยอยู่นั้นมีผลอย่างมากในการสร้างความเชื่อให้วัยรุ่นชายคิดว่า หากเกิดความผิดพลาดจากการมีเพศสัมพันธ์ เช่น การตั้งครรภ์ไม่พร้อม อาจนำมาซึ่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของตนและอาจทำลายอนาคตของพวกเขาได้

(2.2) ประสบการณ์ทางตรง การรับรู้จากครอบครัวที่วัยรุ่นชายมีความสัมพันธ์จนวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์

จากการศึกษาพบว่า ชายวัยรุ่นบางคนมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุ 11 ปี และเมื่อขึ้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ก็เข้าสู่การคบกันอย่างเปิดเผย ครอบครัวรับรู้ร่วมกันว่าทั้งสองคบกัน แต่การเดือนบุตรหลานในสังคมอีสานจะเป็นไปในลักษณะประนีประนอมกับลูกหรือบุตรหลานของตน เช่น ระวังการไปทำผู้หญิงตั้งครรภ์ แต่ในบางครอบครัวจะมีการพูดคุยอย่างจริงจัง บางรายอาจพบกับประสบการณ์ทางตรง เช่น ครอบครัวหนึ่ง มีลูกชาย 2 คน ลูกชายคนโตมีความสัมพันธ์กับเพื่อนหญิงและเธอตีครรภ์ตั้งแต่อายุมัธยม ตอนนั้นลูกชายคนโตไปเป็นทหารเกณฑ์ ส่วนภรรยาได้ออกไปจากหมู่บ้าน ทั้งลูกไว้ให้ปู่ ย่า ตูแกล แต่คนที่ทำงานเพื่อเลี้ยงทุกคนในครอบครัวเป็นลูกชายคนเล็กที่มีอาชีพเสริมทางการแสดงดนตรีพื้นบ้าน น้องชายคนเล็กต้องมีค่าใช้จ่ายในบ้าน วันละ 400 บาท เพราะต้องเลี้ยงดู พ่อ แม่ ยาย หลานอีก 2 คน ผลการเรียนในระดับปริญญาตรีในระยะปีที่ 1 - 2 เป็นไปไม่ค่อยดี เพราะนักศึกษาคนนี้ต้องรับงานในช่วงกลางคืน และต้องขับรถโดยมีแม่ นั่งไปเป็นเพื่อนตามพื้นที่ต่าง ๆ ในภาคอีสาน จากประสบการณ์ทางตรง โดยเฉพาะการที่ตนเองต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูหลานของพี่ชายที่มีลูกตั้งแต่อายุมัธยมปลาย ทำให้ลูกชายคนเล็กใช้ชีวิตอย่างระมัดระวังมาก มีการป้องกันการตั้งครรภ์กับแฟนสาวทุกครั้ง

โดยบางครอบครัวจะแนะนำบุตรหลานเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์อย่างเคร่งครัด เพราะตระหนักดีว่า อยากรู้ก็ห้ามเรื่องนี้ไม่ได้ จึงให้ความสำคัญกับการป้องกันเพื่อไม่ให้ทำยสุดต้องลำบากเหมือนบางครอบครัวที่

บุตรหลานตั้งครรถ์ในช่วงวัยเรียน “...ผมจะแนะนำเพราะว่าให้ใล่ถูงยางอนามัย ถ้ามีเพศสัมพันธ์จะให้พหถูงยางอนามัย ถ้าบ่มีกะบ่ต้องเริ่ม สอนแบบนี้ ตอนลูกเรียนม. 1 ผมจะบอกลูกเลยว่ให้ใล่ถูงยางอนามัย ตอนนั้นยังบ่ทันมีใล่ใดวะเวียนมาแต่จะเตือนลูกไว้ก่อน ทำใล่ถึงคิดแบบนี้เพราะว่าเห็นหลานมีลูกก่อน (หลานชาย) ทำผู้หญิงท่องก็เลยคิดว่าไม่ยอกให้ทำเหมือนหลาน บอกให้ผู้หญิงพร้อม บอกให้บ่องกันทุกอย่งอันใดบ่องกันใด บ่แมนว่จะสนุกอย่งเดียว บอกทุกอย่ง ผมสอนทุกอย่งเพราะว่ามันเป็นวัยรุ่นเพราะใล่ใหญ่ขึ้นมามันก็จะต้องมีการรักชอบพอกันตามธรรมชาติ...” (ทวีพร, 7 กรกฎาคม 2561, สัมภาษณ์)

ประสบการณ์ทางตรงของวัยรุ่นผู้ชายที่ใล่รับและภาพสะท้อนของชุมชนที่วัยรุ่นชายอาศัยอยู่มีผลต่อการหล่อหลอมให้เกดแนวความคิดของการบ่องกันการตั้งครรถ์ ครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันแรกควรปลูกฝงค่านิยมทางเพศที่ใล่และเหมาะสมกับที่สังคมไทยคาดหวังไว้ ไม่ว่าจะเป็นการมีระเบียบวินัย การฝีกความอดทนอดกลั้น รวมถึงการปลูกฝงความคาดหวังใล่บทบาทหน้าที่ของตนให้กับเด็กว่สิ่งไหนจำเป็นและไม่จำเป็น ตนเองมีบทบาทและหน้าที่ท่ทำอะไร เป็นปัจจุัยสำคัญที่นำไปสู่การส่งเสริมและพัฒนาดนเองของวัยรุ่นใล่มีความรู้ใล่เรื่องเพศและเพศสัมพันธ์อย่งถูกวิธีและปลอดภัย รวมถึงสามารถตระหนักรู้ถึงผลกระทบที่จจะตามมาหากมีเพศสัมพันธ์ใล่วัยเรียนอย่งไม่ถูกตอง ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการตั้งครรถ์ใล่วัยเรียนและปัญหาโรคติดต่อใล่วัยรุ่นไทยลงใล่

(2.3) ต้องการศึกษานจนจบหลักสูตรที่ตนเองตั้งใจไว้

วัยรุ่นผู้ชายที่มีเพศสัมพันธ์แบบบ่องกันการตั้งครรถ์ส่วนใหญ่ต้องการที่จจะสำเร็จการศึกษาเพราะตระหนักรู้ว่ ถ้าตนเองทำเพื่อนหญิงตั้งครรถ์ใล่ขณะที่กำลังเรียน ตนเองจะตองออกจากระบบการศึกษา ทั้งนี้มาจากเงื่อนไขที่ว่ ต้องการออกมาหาเงินเพื่อส่งเสียบุตรและภรรยาของตนเอง แม้ว่าใล่บางรายที่พ่อ แม่ฝ่ายชายต้องการที่จจะบุตรชายศึกษาต่อ แต่ก็พบว่ วัยรุ่นชาย

ต้องการที่จะลาออกจากการศึกษาในระดับอุดมศึกษา “..ผมจะออกไปทำงานที่ต่างจังหวัด อยากรีบเงินไว้ให้ลูก...” (กบ (นามสมมุติ), 5 ตุลาคม 2561, สัมภาษณ์)

(2.4) ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดในครอบครัว

ความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น พ่อสอนลูก เป็นต้น ความใกล้ชิดของคนในครอบครัวมีส่วนสำคัญในการช่วยบอก/ สอน ดูแลให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ เช่น พ่อสามารถสอน/ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ให้แก่ลูกชายได้ว่า ควรรู้จักป้องกันด้วยการสวมถุงยางอนามัย และสอนในเรื่องของโทษจากการที่ตั้งครรภ์ในวัยที่ยังไม่พร้อมได้ หรือแม่สามารถให้คำแนะนำแก่ลูกสาวเรื่องการรักษาวลสวิงตัว การคบเพศชาย การกินยาคุมกำเนิด โทษของการตั้งครรภ์ในวัยเรียน เป็นต้น (พงศ์ (นามสมมุติ), อดีตพ่อวัยรุ่น, 6 ตุลาคม 2561, สัมภาษณ์)

อีกทั้งในบางครอบครัวที่พำนักอยู่ในอำเภอใหญ่และพ่อ แม่ มีเปิดร้านขายเฟอร์นิเจอร์ วัยรุ่นคนนี้จะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับแม่ และแม่จะเป็นฝ่ายเตือนเขาเรื่องการป้องกันตัวด้านเพศสัมพันธ์และเฝ้าดูอยู่ห่าง ๆ ส่วนพ่อไม่ค่อยพูด เป็นคนทำมาหากิน ไม่เคยมีปัญหาเรื่องผู้หญิง ทำให้วัยรุ่นชายคนนี้ซึมซับบุคลิกภาพมาจากพ่อเป็นอย่างมาก

ในชุมชนที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบว่า ชุมชนแห่งนี้กำลังเข้าสู่สภาวะการกลายเป็นเมือง วิถีชีวิตของชุมชนมีการปรับตัวทั้งในด้านเศรษฐกิจ การดำรงชีพและอีกหลายประการ แต่สิ่งหนึ่งที่พบคือ แต่ละครัวเรือนให้ความสำคัญกับการเตือนบุตรหลานเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นอย่างมาก การเตือนมีทั้งพูดคุยทุกครั้งที่มีโอกาส บุตรหลานในบางครั้งก็ให้การรับฟัง แต่อาจมีบางรายที่บุตรหลานตัดบทว่า โต แล้ว รู้ว่าอะไรควร อะไรไม่ควร แต่สิ่งที่ชุมชนมีความเป็นกังวลอย่างมากคือเรื่องของคนที่บุตรหลานให้ความสำคัญกับการใช้โทรศัพท์มือถือ เพราะชาวบ้านในชุมชนตระหนักดีว่า ในมือถือประกอบด้วยข้อมูลอะไรบ้าง บางครอบครัว แม่ เป็นฝ่ายซื้อถุงยางอนามัยให้ลูกชายของตนเองติดตัวไว้

“...มีการบอกลูกผู้ชายว่าเวลาที่มีเพศสัมพันธ์ควรสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งเพราะเกิดพลาดมาแล้วหน้าที่การเรียนก็จะต้องหยุดลงเพราะฐานะที่บ้านก็ค่อนข้างที่จะไม่ค่อยจะมีเงินในกระเป๋าเลี้ยงดูบุตรไหนจะค่า ลินสอดูที่ต้องไปสู้ออแฟนสาว แต่ก็แอบเห็นแอบสังเกตหลายครั้งว่าเห็นลูกผู้ชายของตัวเองมีถุงยางอนามัยไว้ได้เบาะรถจักรยานยนต์หรือไว้ในกระเป๋าบ้าง แต่ก็ไม่ได้ถามตรงๆว่ามีเพศสัมพันธ์ตอนไหนก็ค่อนข้างที่จะมั่นใจว่าบุตรชายของตัวเองนั้นมีการป้องกันได้ระดับหนึ่ง เพราะจากการสังเกตก็คิดว่าลูกผู้ชายของตัวเองก็คงจะป้องกันคือสวมใส่ถุงยางอนามัย...” (แสงอรุณ, 7 กรกฎาคม 2561, สัมภาษณ์) จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นตระหนักและใส่ใจกับผลที่จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมของตนเอง โดยครอบครัวเป็นส่วนที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมของกลุ่มวัยรุ่น เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวจะคอยพูดคุยและให้คำปรึกษาหรือส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์หรือการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นในครัวเรือนอยู่เสมอ ดังนั้น การกล่อมเกลารองหน่วยทางสังคมในระดับครอบครัวย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในรูปแบบพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น อาทิ ความรู้สึกละอายหรือการคำนึงถึงผลของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในวัยเรียน

(2.5) กลัวติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์

วัยรุ่นชายที่มีความสัมพันธ์ทางเพศแบบป้องกันการตั้งครรภ์ ส่วนหนึ่งมาจากการไปมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงที่ไม่ใช่แฟนของตนเอง เพราะคิดว่าการไปมีเพศสัมพันธ์ประเภทนี้ ทั้งสองคนอาจไม่เคยสนิทหรือรู้จักกันเป็นอย่างดีมาก่อน ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการที่ไปเที่ยวในสถานบันเทิงกลางคืน แล้วเมื่อรู้จักกันในคืนนั้น ส่วนหนึ่งจะมีความสัมพันธ์หลังจากที่ออกจากสถานบันเทิงหรือวัยรุ่นชายมักจะมิกกลุ่มที่สนิท กลุ่มเหล่านี้มักจะมิกข้อมูลของหญิงสาวบางคนว่า “ใคร” สามารถที่จะไปตักใจตามหน้าสถานที่ท่องเที่ยว แล้วพากลับไปยังห้องพักของตนเองได้ตลอดเวลา วัยรุ่นชายที่เที่ยวในลักษณะเช่นนี้มักจะมีการใส่ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ (วัยรุ่นชายศักดิ์ (นามสมมุติ), 10

มิถุนายน 2561, สัมภาษณ์) ความระวังในเรื่องของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์นี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความตระหนักในการมีเพศสัมพันธ์กับคนแปลกหน้า กล่าวคือ ผู้หญิงที่เพิ่งรู้จักกันหรือเจอกันในสถานบันเทิงต่าง ๆ ซึ่งไม่แน่ใจว่าจะปลอดภัยมากนักน้อยเพียงใดจึงเลือกที่จะป้องกันโดยการสวมถุงยางอนามัย

(2.6) การสอนอย่างเป็นระบบในโรงเรียน

วัยรุ่นชายที่มีเพศสัมพันธ์แบบป้องกันการตั้งครรภ์ยอมรับว่าตนเองได้รับความรู้ด้านเพศสัมพันธ์อย่างถูกต้องที่โรงเรียน เพราะผู้ปกครองไม่ค่อยพูดเรื่องเพศสัมพันธ์ที่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นเพียงการปรามว่าอย่าไปทำใครท้อง แต่ไม่ได้สอนเรื่องสรีระร่างกาย การรู้เท่าทันอารมณ์ทางเพศของตนเอง หรือสอนวิธีการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ วัยรุ่นชายและหญิงต่างยอมรับว่าตนเองได้รับความรู้จากโรงเรียนมากที่สุด “...การศึกษา (วัยเรียน) สมัยนี้มีการสอนและให้ความรู้เพิ่มมากขึ้นในเรื่องของการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน สอนให้รู้จักการใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งเป็นการเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้กับวัยรุ่นสมัยนี้เพิ่มมากขึ้นซึ่งแตกต่างจากสมัยก่อนที่ยังไม่มีการให้ความรู้และทำความเข้าใจและยังไม่ค่อยสนใจให้ความสำคัญในเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์...” (อดีตพ่อวัยรุ่น, 5 มิถุนายน 2561, สัมภาษณ์) ดังนั้น สถาบันการศึกษาเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น โดยเฉพาะในแง่ของการให้ข้อมูลความรู้แก่วัยรุ่น ซึ่งมีประโยชน์ต่อการเตรียมตัว การเตรียมความพร้อม รวมถึงการป้องกันเพื่อให้สามารถมีเพศสัมพันธ์ได้อย่างปลอดภัยโดยการมีเพศสัมพันธ์แบบป้องกันนั่นเอง

(3) แนวทางการพัฒนารูปแบบนโยบายด้านการสาธารณสุขเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น

(3.1) แนวทางสำหรับวัยรุ่นเพศชาย เพื่อการป้องกันการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่านักศึกษาชายส่วนใหญ่ขาดความรู้ในเรื่อง

การมีเพศสัมพันธ์อย่างถูกวิธีและปลอดภัย อีกทั้งยังขาดความตระหนักถึงผลกระทบที่จะตามมา หากมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน อันจะนำไปสู่การสร้างค่านิยมทางเพศแบบผิด ๆ ดังนั้นในส่วนนี้ผู้วิจัยจึงมีแนวทางการพัฒนารูปแบบนโยบายด้านสาธารณสุข เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น โดยเน้นกระบวนการป้องกันจากกลุ่มต้นทางในเพศชายสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งเป็น 3 ประการดังนี้

(3.1.1) การให้ความรู้ เนื่องจากความรู้อ

เรื่องการมีเพศสัมพันธ์อย่างถูกวิธีและปลอดภัย ถือเป็นสิ่งที่นักศึกษาชายจำนวนไม่น้อย ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ยังขาดอยู่ หลายคนไม่รู้จักรั้ววิธีการสวมถุงยางอนามัย หลายคนไม่รู้ขนาดของถุงยางอนามัยที่เหมาะสมกับตนเอง หลายคน และนักศึกษาชายจำนวนไม่น้อยไม่ทราบวิธีการใช้ยาคุมกำเนิด ทั้งแบบประจำและแบบฉุกเฉินทำให้ส่งผลเสียต่อสุขภาพของวัยรุ่นหญิงในระยะยาว ทำให้นักศึกษาชายกลุ่มดังกล่าวนี้เลือกที่จะมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันดังกล่าวของผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่ง ในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ที่กล่าวว่า “...เวลาที่มีอะไรกับแฟนก็จะใช้วิธีการหลังนอก ส่วนยาคุมกำเนิดแบบฉุกเฉินก็จะซื้อให้กิน...” (ศักดิ์ (นามสมมติ), 15 ธันวาคม 2560, สัมภาษณ์)

ดังนั้นจึงเสนอว่าการเพิ่มความรู้หรือการให้ความรู้เรื่องเพศและการมีเพศสัมพันธ์อย่างถูกวิธีและปลอดภัย ให้กับนักเรียนและนักศึกษา ถือเป็นสิ่งจำเป็นและสมควรอย่างยิ่ง เพราะหากนักเรียนและนักศึกษาเพศชายมีความรู้ มีความเป็นไปได้ที่จะลดอัตราการตั้งครรภ์ในวัยเรียนได้

(3.1.2) กระตุ้นให้ตระหนักถึงผลเสียที่จะ

ตามมา เนื่องจากสถานการณ์การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนักศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์ด้วยความคึกคะนอง ขาดการยั้งคิดและตระหนักถึงผลกระทบที่อาจจะตามมาหากตนเองมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน เช่น การตั้งครรภ์ในวัยเรียนของแม่วัยรุ่น การติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ทำให้นักศึกษาชายกลุ่มดังกล่าวนี้

เลือกที่จะมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่ง ในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ที่กล่าวว่า “...ชอบเที่ยว และจะรู้จักในกลุ่มเพศชายว่า วัยรุ่นหญิงคนไหน สามารถหาพบหลังจากเที่ยวเสร็จ และสามารถนำกลับห้องพักได้เลย...” (กานต์ (นามสมมติ), 17 ธันวาคม 2560, สัมภาษณ์)

ดังนั้น จึงเสนอว่าการสนับสนุนให้นักศึกษาตระหนักถึงผลเสียหรือผลกระทบที่จะตามมา หากนักศึกษามีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน และควรชี้ให้เห็นผลเสียสูงสุด เพื่อให้ให้นักศึกษามีการตระหนักรู้ อันจะนำไปสู่การช่วยลดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียนของแม่วัยรุ่นได้

(3.1.3) กระตุ้นการสร้างค่านิยมทางเพศที่

เหมาะสม เนื่องจากในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า นักศึกษาชายและหญิงจำนวนไม่น้อยที่มีค่านิยมทางเพศแบบผิด ๆ การมีค่านิยมแบบที่มีเพศสัมพันธ์โดยไม่สวมถุงยางอนามัย ค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกในวันสำคัญต่าง ๆ หรือแม้แต่ค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์กับชายแปลกหน้าที่เจอหน้าสถานบันเทิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันสำคัญต่าง ๆ อันนำมาสู่การท้องก่อนแต่งหรือท้องในวัยเรียนได้ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่ง ในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ที่กล่าวว่า “... ยิ่งในช่วงงานเทศกาลสำคัญของหมู่บ้าน จะมีหนุ่ม ๆ สาว ๆ มารวมตัวกันอย่างมาก การฟังหมอลำ บางทีเริ่มงานตั้งแต่ 19.00 น. ถึง 06.00 น. ของเช้าอีกวัน เป็นช่องทางในการก่อความสัมพันธ์ระหว่างกัน พบว่าถนนแคบ ๆ ในหมู่บ้านจะถูกใช้เป็นพื้นที่ในการมีความสัมพันธ์กัน ...” (ฟ้า (นามสมมติ), 20 ธันวาคม 2560, สัมภาษณ์)

ดังนั้น จึงเสนอว่าการสนับสนุนหรือร่วมกันสร้างค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ที่ดีและเหมาะสมให้แก่กลุ่มวัยรุ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การช่วยลดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียนหรือลดปัญหาโรคติดต่อทางเพศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) แนวทางสำหรับสถาบันการศึกษา เพื่อการป้องกันการตั้งครุฑของแม่วัยรุ่น

การศึกษาแนวทางสำหรับสถาบันการศึกษาเพื่อการป้องกันการตั้งครุฑของแม่วัยรุ่น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เสนอแนะแนวทางการป้องกันการตั้งครุฑของแม่วัยรุ่นในหลายลักษณะ เพื่อนำไปสู่การณรงค์หรือวางนโยบายที่สามารถนำไปปฏิบัติและแก้ปัญหาได้จริง ประกอบด้วย 2 ประเด็นเสนอแนะ ดังนี้

(4.1) การจัดอบรมให้ความรู้ในสถานศึกษา เพื่อให้ความรู้แก่วัยรุ่นเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย ปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง ทักษะชีวิต รวมถึงให้ข้อมูลเกี่ยวกับโทษหรือผลจากความผิดพลาดของการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน ซึ่งหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวอาจเป็นการบูรณาการระหว่างสถาบันศึกษากับหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ การให้ความรู้โดยครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และยังอาจรวมไปถึงกลุ่มเพื่อนที่มีประสบการณ์ หรือกลุ่มคนที่เป็นตัวอย่างในประเด็นนั้น ๆ ได้ โดยเฉพาะกรณีตัวอย่างที่จะสามารถกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีการคำนึงถึงผลที่จะตามมาอย่างรอบคอบให้กับกลุ่มวัยรุ่นเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย ที่จะนำไปสู่การป้องกันปัญหาการตั้งครุฑไม่พร้อมของแม่วัยรุ่นต่อไปได้ ดังเช่นที่ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งเสนอแนะว่า “...การดูแลในมหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษา เป็นหน้าที่ของครูอาจารย์ทุกคน ที่จะต้องให้ความรู้ ให้สติ ให้ข้อมูลปัญหา เช่น ในรอบสามปีที่ผ่านมา มีสติเด็กท้องแล้วทำแท้งกี่คน แล้วปัญหาที่ตามมาเป็นยังไง คืออะไร สภาพจิตใจเป็นยังไง คือมันควรมีข้อมูลตรงนี้ แล้วมันจะช่วยให้เขาเห็นความจริง ว่ามันเสี่ยงนะ เขาต้องรู้จักป้องกัน...” (สุรัชย์, (นามสมมติ), 16 ธันวาคม 2560, สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ ยังมีกรณีของวัยรุ่นอีกรายหนึ่งที่ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่สถาบันการศึกษาควรดำเนินการ ได้แก่ “...บุคลากรครูอาจารย์ควรออกมาให้คำแนะนำในด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันการตั้งครุฑ

อาจเชิญชวนเยาวชนที่อยู่ในชุมชนมาร่วมรับฟัง เพื่อให้ตระหนักถึงปัญหาและทำความเข้าใจเรื่องการเมืองเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย การวางแผนครอบครัว การป้องกันการมีลูกก่อนวัยอันควร คือเด็ยนี้มองว่าวัยรุ่นคิดและแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ทำให้ไม่ค่อยป้องกันกัน...” (ประภา (นามสมมติ), 17 ธันวาคม 2560, สัมภาษณ์)

(4.2) การกระตุ้นหรือส่งเสริมให้วัยรุ่นให้ความสำคัญหรือมีเป้าหมายชีวิตที่กว้างไปกว่าการหมกมุ่นในเรื่องเพศ กล่าวคือ สถาบันการศึกษาควรสร้างแรงจูงใจทางการศึกษา การประสบความสำเร็จในชีวิตภายหลังจากการสำเร็จการศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษา และในระดับอุดมศึกษา ที่จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถสร้างอนาคต สร้างอาชีพ และสร้างความมั่นคงในชีวิตได้ก่อนจึงสนใจเรื่องการเมืองเพศสัมพันธ์ ซึ่งอาจกระทำได้ทั้งโดยการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองให้กับวัยรุ่น เพื่อกระตุ้นให้วัยรุ่นรู้จักคิดคำนึงถึงอนาคตในระยะยาวมากกว่าการตอบสนองความต้องการทางร่างกายด้วยการมีเพศสัมพันธ์โดยปราศจากการป้องกัน ซึ่งการกระตุ้นหรือส่งเสริมนี้อาจอยู่ในรูปของการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับวัยรุ่นได้เข้าร่วม เช่น กิจกรรมพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาบุคลิกภาพ การจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ให้กับสังคม รวมถึงการจัดกิจกรรมประเภทกีฬา การส่งเสริมการเล่นดนตรี หรือการแสดงออกต่างๆ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยช่วยให้วัยรุ่นมีเวลาว่างสำหรับการหมกมุ่นในเรื่องเพศน้อยลงได้ อันถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของสถาบันการศึกษาต่อการป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของแม่วัยรุ่น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวว่า “...ต้องให้การศึกษาเขาเยอะ ๆ ให้เขามีความสำนึกรับผิดชอบชีวิต ให้เป็นบทบาททางโรงเรียน เริ่มตั้งแต่มหาวิทยาลัยไปจนถึงอุดมศึกษา คือปลูกฝังเรื่องเพศที่เหมาะสม...” (วิทยา (นามสมมติ), 7 ธันวาคม 2560, สัมภาษณ์)

จากผลการศึกษาข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่าสถาบันการศึกษามีความสำคัญและมีความเกี่ยวข้องอย่างมากต่อการป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของแม่วัยรุ่นผ่านบทบาทของการเป็นผู้ให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจที่

ถูกต้องซึ่งทำได้โดยการจัดโครงการอบรมให้ความรู้ในลักษณะต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสภาวะสังคมในปัจจุบันที่วัยรุ่นมีค่านิยมและมีแนวโน้มของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรมากขึ้น ทั้งนี้สถาบันการศึกษาจำเป็นจะต้องมีการปรับตัวตามสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและให้ความสำคัญกับการพิจารณาสภาพปัญหาให้ถี่ถ้วน เพื่อนำมาสู่แนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหานั้นที่ตรงจุดมากที่สุด ซึ่งในที่นี้คือการมุ่งให้ความรู้และสร้างความตระหนักให้กับวัยรุ่นในสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นชายในอีสานในพื้นที่วิจัยให้ความสำคัญกับการป้องกันการตั้งครรภ์ในขณะมีเพศสัมพันธ์เป็นอย่างมาก เนื่องจากความไม่พร้อมทางด้านเศรษฐกิจของตนเอง และส่วนใหญ่เมื่อเมื่อฝ่ายชายมีส่วนทำให้ฝ่ายหญิงตั้งครรภ์ พวกเขาจะต้องแต่งงานในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ที่นั่น ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญของการตั้งครรภ์ตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่นที่มีภาวะไม่พร้อม ส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากการขาดองค์ความรู้ด้านการป้องกันการตั้งครรภ์ในขณะมีเพศสัมพันธ์ หากแต่เป็นผลมาจากการครองสติไม่ได้สืบเนื่องจากการดื่มสุรา (มีนเมา) ซึ่งบทความนี้ต่างจากการศึกษาของ กิตติยวดี สีดา (2551) ที่ศึกษาครอบครัววัยรุ่นอีสานในยุคโลกาภิวัตน์พบว่าพบว่าวัยรุ่นชายส่วนใหญ่ไม่คุมกำเนิด ครอบครัววัยรุ่นทั้งสองเพศมีแนวโน้มที่จะนอกใจ อัตราการหย่าร้างสูง และดำรงชีพด้วยการอาศัยด้านการเงินจากพ่อแม่ แต่ผู้วิจัยพบว่า จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น พ่อวัยรุ่นส่วนใหญ่ ยังคงบทบาทความเป็นพ่ออยู่ และสามารถดำรงชีพอยู่ได้เพราะเป็นการดูแลและสนับสนุนเงินทองจากพ่อแม่ของตนเองและจากการสนับสนุนของพ่อแม่และญาติพี่น้องฝ่ายหญิง อีกทั้งในหมู่บ้านจะมีความ “เครือข่ายดีสูง” ทั้งนี้ พ่อวัยรุ่นในอีสานที่เข้าสู่การแต่งงานกับแม่วัยรุ่น จะมีทั้งบุคคลที่สามารถศึกษาต่อในระบบได้กับคนที่ต้องลาออกจากระบบการศึกษา เพราะทางครอบครัวไม่สามารถส่งเสียได้จึงทำให้พ่อวัยรุ่นในอีสานต้องเร่งกตตันตนเองเพื่อให้มีโอกาสพิชิตเสริมในการที่จะเลี้ยงดู ภรรยาและลูก อาชีพที่พ่อวัยรุ่นในอีสาน

เมื่อต้องออกจากระบบการศึกษามักจะประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างรายวัน เช่น เป็นผู้ประกอบเฟอร์นิเจอร์ และหรือไปประกอบอาชีพก่อสร้างนอกพื้นที่ เป็นต้น ถ้าหากว่าไม่ได้ลาออกจากระบบการศึกษา พ่อวัยรุ่นส่วนใหญ่เลือกที่จะทำงาน “ก่อสร้าง” เป็นอาชีพเสริมในช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ ผู้ปกครองของวัยรุ่นหญิง และชายที่อาศัยอยู่ในชนบทที่กำลังกลายเป็นเมือง พบว่า มีความรู้เท่าทัน ด้านเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก ในหลายครอบครัวมีการเตือนเป็นระบบ โดยเฉพาะการ “ยกตัวอย่าง” ให้บุตรหลานในการดูแลได้ตระหนักว่า ถ้าทำใคร ตั้งครรภ์หรือตั้งครรภ์ในขณะที่ยังไม่พร้อม จะก่อให้เกิดผลกระทบต่ออนาคตตนเอง และเศรษฐกิจในครอบครัวอย่างไร ซึ่งประการสุดท้าย วัยรุ่นชายจะให้ความสำคัญ ต่อการป้องกันการตั้งครรภ์เป็นอย่างมาก

แนวทางการพัฒนารูปแบบนโยบายด้านการสาธารณสุขเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่นโดยเน้นกระบวนการป้องกันจากกลุ่มต้นทางในเพศชาย ประกอบด้วย การให้ความรู้เรื่องเพศและการมีเพศสัมพันธ์อย่างถูกวิธีและปลอดภัย ให้กับวัยรุ่นชาย เพราะวัยรุ่นกลุ่มนี้บางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการ เพศสัมพันธ์อย่างถูกวิธีและปลอดภัย ซึ่งมีนัยสำคัญต่อการลดหรือเพิ่มขึ้นของ อัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นได้ ส่วนที่สองคือการสนับสนุนให้กลุ่มนักศึกษาชาย ตระหนักถึงผลเสียหรือผลกระทบที่จะตามมา หากนักศึกษามีเพศสัมพันธ์โดยไม่ ป้องกัน โดยชี้ให้เห็นถึงผลเสียสูงสุดที่อาจเกิดขึ้นได้ และการสนับสนุนหรือร่วมกัน สร้างค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ที่ดีและเหมาะสม สำหรับแนวทางสำหรับ สถาบันการศึกษาเพื่อการป้องกันการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น ประกอบด้วย การจัด อบรมให้ความรู้ในสถานศึกษาโดยผนวกการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้อง เพียงพอและการพัฒนาทักษะชีวิต รวมถึงกระตุ้นและส่งเสริมให้วัยรุ่นให้ความสำคัญ หรือมีเป้าหมายชีวิตที่กว้างไปกว่าการหมกมุ่นในเรื่องเพศ ดังนั้น หากทุกภาค ส่วนร่วมกันสร้างค่านิยมที่เหมาะสมให้วัยรุ่นตระหนักคือบทบาทหน้าที่ที่ตนเอง ต้องทำ รวมถึงการสร้างความตระหนักไปยังกลุ่มวัยรุ่นหญิงให้มีพลังในการสร้าง

ค่านิยมในการพึ่งตนเอง ผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การช่วยลดปัญหาการตั้งครม.ในวัยเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ชุมชนควรมีส่วนสำคัญในการป้องกันปัญหาการตั้งครม.ไม่พร้อมของแม่วัยรุ่นและควรมีการจัดตั้งหน่วยงานให้คำปรึกษาเร่งด่วนที่วัยรุ่นสามารถติดต่อปรึกษาได้ตลอดเวลา โดยหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นนี้ต้องเป็นส่วนที่บูรณาการการดำเนินงานร่วมกันของทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาครัฐต้องกำหนดวาระนโยบายในการลดการตั้งครม.ไม่พร้อมของแม่วัยรุ่นให้เป็นหนึ่งในนโยบายเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ

ข้อเสนอแนะสำหรับกรวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกโดยใช้เทคนิคเชิงปริมาณเพื่อศึกษาปรากฏการณ์การตั้งครม.ไม่พร้อมของแม่วัยรุ่น เพื่อให้นักวิจัยและผู้กำหนดนโยบายสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของวัยรุ่นในอีสานได้อย่างรอบด้านมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนารูปแบบนโยบายด้านการสาธารณสุขเพื่อป้องกันการตั้งครม.ของแม่วัยรุ่นโดยเน้นกระบวนการป้องกันจากกลุ่มต้นทางในเพศชายของสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดินของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ปี พ.ศ. 2561

เอกสารอ้างอิง

- กิตติวดี สีตา. (2551). *ครอบครัววัยรุ่นอีสานในยุคโลกาภิวัตน์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์ วิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จาดุรงค์ ศรีสุธรรม. (2559). กระบวนการนโยบายสาธารณะตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ 2550. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 9(4).
- จิราพร ชมพิกุล และคณะ. (29 พฤษภาคม 2559). *รายงานการวิจัยสัมพันธภาพในครอบครัวไทย*. สืบค้นจาก http://www.aihd.mahidol.ac.th/sites/default/files/images/new/pdf/Research_Update_2011/2009/th/Relationship_in_Thai_Families.pdf
- ขนาใจ หมั่นไธสง. (2558). *ความร่วมมือทางวิชาการไทย - สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2535 - 2554*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชีรา ทองกระจาย (28 กุมภาพันธ์ 2563). *หน่วยที่ 8 ความเท่าเทียมทางเพศสภาพ*. สืบค้นจาก <https://www.stou.ac.th/Schoolnew/polsci/UploadedFile/82427-8.pdf>.
- บีบีซีไทย. (12 ตุลาคม 2561). *นักวิทยาศาสตร์เสนอนิยามใหม่ ให้วัยรุ่นคือคนอายุ 10 - 24 ปี*. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/international-42757724>.
- มลฤดี ลาพิมล และ คณะ. (2551). *วาทกรรมเรื่องเพศในหลักสูตรเพศศึกษาแนวใหม่: มุมมองการต่อรองและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเรื่องการสร้างความสำเร็จสุขภาพหญิง (สคส.).
- รักแก้ว มีтил. (2557). *การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น สาเหตุและแนวทางแก้ไข กรณีศึกษาวัยรุ่นในเขตชนบทแห่งหนึ่งจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคมบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ราชกิจจานุเบกษา. (12 ตุลาคม 2560). พระราชบัญญัติป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครม.ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559. สืบค้นจาก http://rh.anamai.moph.go.th/download/all_file/index_3.pdf

_____ . (13 ตุลาคม 2561). กฎกระทรวงกำหนดประเภทของสถานศึกษาและการดำเนินการของสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครม.ในวัยรุ่น พ.ศ. 2561. สืบค้นจาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/081/T_0013.PDF

ราชบัณฑิตยสถาน. (2549). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ - ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

วิลาวุธย์ อาธิเวช และ วราทิพย์ แก่นการม (2560). ประสิทธิผลของการพัฒนาต้นทุนชีวิตต่อพฤติกรรมการป้องกัน การตั้งครม.ไม่พึงประสงค์ในมารดาวัยรุ่น. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ, 35(3), 69 - 77.

ศุภชัย ยาวะประภาส. (2557). นโยบายสาธารณสุข. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมพร รุ่งเรืองกลกิจ และ อิงคภา โคตรนารา. (2556). พยาบาลกับการบูรณาการเพศภาวะในการจัดการภัยพิบัติ. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์, 31(1), 57 - 68.

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์กรมอนามัย. (2555). รายงานสถานการณ์การคลอดของกรมอนามัย พ.ศ. 2555. กรุงเทพฯ: กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข นโยบายสาธารณสุขเพื่อสุขภาพ (Healthy Public Policy).

อำไพ หมิ่นสีหงษ์. (2017). แม่วัยรุ่นผู้กระทำการ: ฮาบีตุส ทุน และปฏิบัติการในครอบครัว. *Journal of Mekong Societies*, 13(3), 101 - 127.

อำพล จินดาวัฒน์. (2546). *ปฏิรูปสุขภาพ: ปฏิรูปชีวิตและสังคม: บันทึกเสี้ยวหนึ่งของการปฏิรูประบบสุขภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.)

Sukrat, B. (2014). Thailand Adolescent Birth Rate: Trend and Related Indicators. *Thai Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 22(1), 15 - 21.

UNFPA Thailand. (7 ตุลาคม 2561). *กระทรวงการต่างประเทศและกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติร่วมจัดกิจกรรม TICA Connect ครั้งที่ 4 'The 4 th TICA Connect: Five Decades of Thailand and UNFPA partnership: Advancing towards Sustainable Development Goals (SDGs)'*. สืบค้นจาก https://thailand.unfpa.org/th/TICA-Connect-4_th.

World Health Organization. (7 October 2518). *Maternal, newborn, child and adolescent health*. Retrieved from https://www.who.int/maternal_child_adolescent/guidelines/guidelines-in-development/en/.